

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Quæstio nona, de resurrectione mortuorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

diem, & vesperam, ac matutinum tempus sine Sole fuisse, & Luna, & stellis? Cui & illud potest ad- A
 jungi, quod libr. 6. contr. Celsi legitur, falli eos, qui vera dierum sex spatia Moysen in mundi
 narranda creatione significasse putant: quosq; se in suis ad Genesin Commentariis refellisse
 Philo libr. ait. In quo Philonem secutus est, cuius hæc verba sunt: *ἡν δὲ πάλιν τὸ αὐτὸ εἶναι ἡμέρας, ἢ καὶ δόξα γενέσθαι*
 1. Allegor. *ἡμέρας γενέσθαι*. Nempe hæc tropice intelligenda, explicandaque censebat Origenes, ut alia
 pleraque, in quibus allegorico sensui nimium tribuens, nativum & literalem subvertebat,
 Qui quoniam error suum sibi postulat examen, verbum non addam.

QVAESTIO NONA.

DE RESURRECTIONE MORTUORUM.

B

I. Status questionis proponitur. II. Doctrina Origenis de resurrectione enucleatur.
 III. Utrum resurrectionem absolute sustulerit. IV. Hoc crimine purgatur. V. Utrum
 corporis resurrectionem admiserit, carnis inficiatus sit. VI. In eo etiam hesitat, & multo-
 rum præterea assensu gaudet. VII. Utrum & quomodo corpora in resurrectione mutatum
 iri existima verit. VIII. Hic quoque Patrum aliquot consensione se tuctur. IX. An corpora
 in resurrectione spherica futura autuma verit. X. Utrum impio affirmaverit ne uti quam C
 in vitam redituros. XI. Unde suam de resurrectione doctrinam hausserit, aperitur. XII.
 Nonnulla ad ejus excusationem præter superiora colliguntur. XIII. Quo sensu dixerit pec-
 catorum causam ad corpus referri.

I. **T**RANSEAMVS hinc ad famosissimam de resurrectione carnis & corporis questionem.
 Hier. Ep. 61 ad Rom. c. 7
 Licet enim uti verbis Hieronymi, hoc argumentum adversus Origenem perle-
 quentis. Cohæret autem illa quoque cum superioribus, nam statu animarum
 ante hanc vitam exquisito, ipsarum quoque futura post hanc vitam fors exploranda est:
 nimirum solasne ac solitarias, an conjunctas corporibus quibus convixerunt postremum D
 subituras judicium, iisdemque deinceps adhæsuras autumaverit. Ac magnum profecto
 haberemus ad questionis illius tractationem compendium, si hujus argumenti & tituli li-
 bris ab eo conscriptis temporis diuturnitas peperisset, & quæcunque in iis olim fuerunt
 reprehensa, Veterum monumenta præ se ferrent: de se quippe ipse narrat libr. 3. *ἡν δὲ πάλιν*
 cap. 10. publicatis suis de resurrectione lucubrationibus, *οὐκ ἔστιν ὅστις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ*
de, quasi velut stultus, & penitus insipienter de resurrectione Hammonis Hadrianopolitæ libri ad-
 quoque prodesse ad hujus argumenti illustrationem Hammonis Hadrianopolitæ libri ad-
 versus Origenem super ea questione scripti, si vel superessent illi, vel tantumdem certe ex
 iis de promptu pervenisset ad nos, quantum è Methodii opere ejusdem instituti Epiphanius
 & Photius excerptum servarunt. Verum vetustate consumtis his commentationibus, hæc E
 ope destituti, partim ex Origenis dogmatum *ἀνολυξία*, partim ex aliorum expostulationibus,
 partim ex ejus scriptis, cujusmodi ad nostram pervenerunt ætatem, quid ipsi visum sit, pro vi-
 ribus æstimemus.

II. Quod si rem primum ex doctrinæ ipsius textura spectare velimus, meminisse o-
 portet accusatum fuisse eum, quod animam solam hominem constituere, post Platonem,
 dixerit: & quod animas pro peccatis in varia corpora, sic tanquam in vincula coniectas
 tradiderit, ut supra observavimus. Ferunt præterea persuasum fuisse illi, Adamum pro-
 pter noxam mortali fuisse corpore indutum, quo prius carebat, cum immortalis à Deo fu-
 isset procreatus, pelliceasque tunicas, quas ei Deus post prævaricationem circumposuisse
 dicitur, nihil fuisse aliud quam corpora mortalia; ossa vero & carnes quas ante peccatum F
 habuisse Adamum Scriptura commemorat, carnes esse intelligibiles, & ossa intelligibilia.
 Cum igitur mortale corpus adventitium quid ac extraneum esse arbitratus sit, sequitur
 inde necessario, expurgatis peccatis, exolutisque suppliciis, liberam tandem aliquando
 animam, corporaliumque compedum pondere exoneratam resurgere. Nam si poena est
 gestare corpus, gestare certe corpus desinet anima, cum poena cessabit. Corpus illud in-
 telligo, quod in sceleris luelam subiit ipsa, grave illud nempe, terrenum, & carneum, non
 illud autem qui cum procreata primum & à Deo formata est. Huic confectarium est, fu-
 turum ut anima humanorum illam configurationem membrorum à se abiciat, utpote quæ
 carni corporis propria sit; meliorem autem & perfectiorem formam suscipiat, ut quæ in
 melius mutata, & perfectiori statui reddita sit; formarum autem omnium cum perfectis-
 sima

A sima sic sphaerica, futurum quoque ut in globum animæ perfectiores à mortuis suscitatae rotundentur. Ex ea præterea assertionem, quæ animis pro criminum modo corpora plus minusve crassa imponi sciscit, efficitur illud, diversum fore resurgendi modum; splendidiusque ac subtilius inuitas corpus animas, quæ in virtutibus sese, dum in terris agunt, diligentius exercent; quæ contra prorsumpunt in vitia, densioribus ac rudioribus corporibus adjunctum iri. Nunc utrum doctrinæ suæ ordinem ac consecutionem Origenes tenuerit, ex aliorum criminatationibus, ipsiusque scriptis, expendamus.

III. Accusatum eum refert Pamphilus, quod resurrectionem mortuorum absolute sustulerit, atque hanc criminationem septimo loco positam confutat. Epiphanius Hær. 64. cap. 11. conatum ait eum in Commentario in Psalmum 1. ἐκ τῆς καὶ φωνῆς ἡμῶν συμβαινόντων ἀναστῆναι τὸν ἀνθρώπον ἀναστῆναι ἐκ τῆς ἀνθρώπου ἐκ τῆς ἀνθρώπου. Idem cap. 63. subdole eum ait & vane resurrectionis nomen admittere, rem ipsam inficiari; quippe qui corpus nequam resurgere, sed solam animam decernat; animam autem non resurgere, quæ non cadit, nec exinguitur; corpus quoque juxta ipsius sancita non resurgere; nihil igitur resurgere, nec ullam proinde mortuorum esse resurrectionem. Itaque Augustinus ad Quodvultdeum Hær. 43. resurrectionem ab Origenis sectatoribus negatam scribit. Hieronymus in Epist. 59. ad Avit. cap. 1. dixisse Origenem tradit corporales substantias penitus dilapsuras; aut certe in fine omnium hoc esse futura corpora, quod nunc est æther, & cælum, & si quod aliud corpus sincerius & purius intelligi potest: tum addit: Quod cum ita sit, quid de resurrectione sentiat perspicuum est. Deinde verba Origenis in eandem conspirantia sententiam sequentibus capitibus producit. Similia carpit in Johanne Hierosolymitano Epist. 61. ad Pammach. Quo & illud pertinet quod scripsit libr. 12. in Ezech. 40. Non quod juxta se visistam heresim corpora abolenda credamus. Theophilus Alexandrinus Epist. Pasch. 2. Inter cætera etiam resurrectionem à mortuis, quæ spes salutis nostræ est, ita corrumpit & violat (Origenes) ut audeat dicere corpora nostra rursum corruptioni & morti subjacentia suscitari: & postea: Dicit corpora quæ resurgunt post multa sæcula, in nihilum dissolvenda, nec futura aliquid, nisi cum de cælorum mansionibus animæ ad inferiora dilapsæ indigerint nobis, quæ alia rursum fiant, prioribus omnino deleitis; tum infra: Quod si ut falso putat Origenes, non solum corruptibile, sed & mortale corpus esset suscitandum, ergo unum atque idem corruptio & incorruptio. Alter ejus locus aduersus hanc heresim ex quadam Epistola ad Sanctos qui erant in Secti, depromitur à Justiniano in Epistola ad Menam: nec non & locus ex Epistola Cyrilli ad Monachos qui erant in Phua, D quo significatur anathemati subiectum fuisse Origenem, quod mortuorum resurrectionem negaverit. Huic Epistolæ ad Menam geminum subjungitur ex Origene testimonium hoc errore adpertum, aliud ex libr. 2. καὶ ἀρχῶν, quo corpora ab omnibus depositum, & in nihilum redactum iri statuitur, cum Deo omnia subiciantur, rursumque futura corpora, si rationales à superioribus descendant: aliud ex libro 4. quo idem significatur. Queritur præterea Justinianus apud Quintam Synodum, in Epistola quam descripsit Cedrenus, affirmare Origenistas, ὅτι παντὶ δὲ ἐστὶ τὸ σωμάτων ἀναστῆναι, ἀπὸ τῆς κυρίας ἀπὸ τοῦ ἀποθανόντος τοῦ ἰδίου σώματος, καὶ τῆς λογικῆς ἀνάστασης, καὶ ἐπὶ ἀνακομιζόντων πάλιν ἀπαντες εἰς τὸ αὐτὸ ἐκείνου, καὶ ζῆναι, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀναστῆναι ἐκ τῶν νεκρῶν. Corpora penitus interire, ipso Domino primum deponente proprium corpus, & reliquis omnibus; & omnes rursum ad eandem unitatem redire, & mentes fieri, ejusmodi ante erant. Itaque propter sublatam corporum resurrectionem damnatum fuisse à Synodo Quinta Origenem testatur Photius in libello de Synodis, & Auctor incertus libelli de Synodis, qui in Justellina Bibliotheca Juris Canonici insertus est, & Canon primus Synodi Quinisextæ, & Cedrenus. Placitum huic idem adscribunt Sophronius in Epistola ad Sergium, & Anonymus apud Photium Cod. 117. & Johannes Damascenus in libro de hæresibus, & Constantinus Harmenopolus in libro de sectis, & ante eum Glycas Annalium Part. 3. quamvis Parte 4. corpora quidem resurreutura, sed non eadem censuisse ipsum asseveret. Denique Cyriacus apud Symeonem Metaphrastem dixisse ait Origenistas Novæ Lauræ in Palæstina, corpora nostra quæ habuerimus ex resurrectione, esse penitus ventura ad interitum, & Christi primi.

F IV. Ab his criminibus purgat Adamantium quod supra demonstravimus, creatum nihil, ex decreto Origenis, corpore carere, unde sequitur vel injuriam huic facere, qui sensuisse eum ferunt penitus interitura corpora, & in nihilum dissolvenda, vel ipsum certe, juxta morem Scripturæ, interitum appellasse instaurationem & in melius mutationem: sicut enim Methodius Hær. 64. cap. 32. τὸ καὶ λέγοντες τὸ εἰς τὸ καλὸν καὶ ἐνδοξότερον διακατασκευάζον τὰ πάντα τὸ καὶ μὴ καὶ ἀπολεῖν λέγειν, εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ καλὸς διακατασκευάζον καὶ εἰς τὸ καλὸν εἶναι τὸ καλὸν καὶ ἐνδοξότερον διακατασκευάζον τὰ πάντα ἐκ τῆς ἀρχῆς. Morem hunc esse dicemus Scripturæ, ut mundi instaurationem, atque in melius & præstantius mutationem, interitum appellet, utpote intereunte priorē forma, dum in pulchriorem formam convertitur. Purgat eum quoque Hieronymus in Epistol. ad Pammach. cap. 8. cum ipsum scribit mediam tenuisse viam inter Catholicos veram carnis resurrectionem, & Christi primi.

A Eusebium quoque Origenis partiarum resurrectionem mortuorum sustulisse narrat Photius in Epistola quadam ad Constantinum. In ejusdem erroris suspensionem mutuo sese vocant Hieronymus & Rufinus, quem tamen uterque summa cura diluere conatur. Huic etiam adhæsisse Arnobium verisimile est: ait enim libr. 2. contr. Gent. *Audetis videre nos, quod mortuorum dicamus resurrectionem futuram, quam quidem nos dicere confitemur; sed à vobis aliter quam sentiamus, audiri.* Quod idem est ac illud Origenis carnis resurrectionem esse dicentis *καὶ τὸ σωτηριώδες ὁμοίωμα νενομήσθαι*. Denique proditum est ab Epiphanio & Hieronymo hanc ipsam fuisse Marcionis, aliorumque Hæreticorum de resurrectione falsam sententiam.

VII. Quamvis crassam illam carnis molem & compagem à corporibus resurrecturis sciretum iri senserit Origenes: quibus tamen prædita ea fore qualitatibus ratus sit, cum resurgant, quam passa mutationem, qua instructa forma, non satis liquidum est. Nonnunquam enim suscitatum iri eadem, subtiliora licet ac splendidiora, asserit. Velut libr. 2. *ἀλλ' ἀρχὴν, cap. 10. Si necesse est nos esse in corporibus, non in aliis quam in nostris corporibus esse debemus: & capite sequenti: Videndum quoque est, ne forte etiam illud iste sermo significet, quod sicut sancti corpora sua, in quibus sancte & pure in hujus vitæ habitationibus vixerunt, lucida & gloriosa ex resurrectione suscipient: ita & impii quique, qui in hac vitæ errorum tenebras & ignorantia dilexerunt, obscuris & retriis post resurrectionem corporibus induantur: & lib. 3. cap. 6. Non autem dubitandum est naturam corporis hujus nostri, voluntate Dei qui talem fecit eam, usque ad illam qualitatem subtilissimi, & purissimi ac splendidissimi corporis posse à Creatore perducì, prout rerum status vocaverit, & meritum rationabilis naturæ poposcrit: & mox: Ita etiam de natura corporis sentiendum est, quod non aliud corpus est, quod nunc in ignobilitate, & in corruptione & infirmitate utimur; & aliud erit illud quo in incorruptione & in virtute & in gloria utemur; sed hoc idem abjectis infirmitatibus in quibus nunc est, in gloriam transmutabitur spirituale effectum, ut quod fuit indignitatis vas, hoc ipsum expurgatum fiat vas honoris, & beatitudinis habitaculum: deinde ostendit non nobis ex quinto illo Philosphorum corpore fictum iri à Deo corpus, cum manifeste definit sanctus Apostolus, quia non nova aliqua corpora resurgentibus à mortuis dentur, sed hæc ipsa quæ viventes habuerant, ex deterioribus in melius transformata recipiant. Denique libro primo de resurrectione, ut est apud Pamphilum in Apologia, absurdum & iniquum fore ait, si sua mercede fraudetur corpus; quod cum anima fortiter decertavit; ea autem privatum iri ni resurgat. Hanc corporis reparationem in melius cogitabat, ni fallor, Glycas cum opinatum scribit Origenem *τὰ σώματα ἡμῶν μὴ ἀλλοιωθῆναι τὰυτὰ ἐν τῇ ἀναστάσει* quæ verba repetit Cedrenus de Origenistis loquens in Quinto Concilio damnatis.*

Aliquando verone idem quidem corpus in vitam rediturum visus est tradidisse. His videlicet persuasus Apostoli 1. Cor. 15. 42, 43, 44. *Seminatur in corruptione, surgit in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surgit in gloria: seminatur in infirmitate, surgit in virtute: seminatur corpus animale, surgit corpus spiritale*, corpus resurrecturum quidem existimavit, sed immutatum natura, & à priore diversum, ac plane aliud; quemadmodum è grano tritici spica surgit a grano diversa, quod confirmari putat illo è 1. ad Corinth. 15. 36, 37, 38. *Inspiciens, tu quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur. Et quod seminas, non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum, ut puta tritici aut alicujus ceterorum. Deus autem dat illi corpus sicut voluit, & unicuique seminum proprium corpus.* Unde libr. 5. contr. Cels. mortuo corpori velut semen futuri corporis inesse dicit, hominique è mortuis resurgenti corpus pro divino arbitrio impositum iri: tum concludit: *ἡμεῖς μὲν ἐν τῷ φανερῷ τὸ διαφθαρὲν σῶμα ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀφθαρτὸν, ὡς ἐστὶ τὸ διαφθαρτὸν κόκκον τὸ σπέρμα ἐπανέρχεται εἰς τὸ κόκκον τὸ σπέρμα: λέγουμεν γὰρ ὡς περὶ ἐπὶ τῷ κόκκῳ τὸ σπέρμα ἐστὶν ἡ σὰν, ὡς λέγει τὸ τίς ἐστὶν τὸ σπέρμα, ἀφ' οὗ μὴ φθαρμένον ἐστὶν τὸ σῶμα ἐν ἀφθαρσίᾳ: & paulo superius: ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν φθαρτῶν ἐστὶν τὸ σπέρμα ἐπὶ τῷ φθαρτῷ, καὶ οὕτως ἡ ἀνάστασις, &c.* Similia leguntur libr. 2. *ἀλλ' ἀρχὴν, cap. 10.* Quo loco atque item libr. 2. de resurrectione, substantia rationem appellat resurrectionis germen, quo corpora reparanda censebat, quam à Scholasticis substantiam radicalem dici recte adnotavit Genebrardus; licet alio penitus ac diverso modo effectio ejus ac virtus ab iisdem intelligatur. Itaque Gennadius libr. de dogmatibus, cap. 6. sic disputat: *Et non secundum Origenem immutatio corporum erit, id est, aliud novum corpus pro carne: sed eadem caro corruptibilis quæ cadit, tam justorum quam injustorum, incorruptibilis resurget.*

Quamvis autem aliud proditurum corpus, & à priore diversum finxerit sibi Adamantius, iisdem tamen notis, eadem forma insigne futurum affirmat in Commentario ad Psalm. 1. quem commentarium in Epitomen à Methodio contractum repræsentat Epiphanius Hæc. 64. cap. 12. & seq. Is ergo cap. 14. scribit, corpora quæ per alimentorum susceptionem vitam tolerant, nunquam eadem remanere, sed per ciborum esum & excretionem, fluvii instar, perpetuo fluere & mutari: eadem tamen manere corpora hæc, non ratione

duntaxat animæ, quæ eadem semper est; sed propter earundem etiam formarum, quæ cor-
porum singulorum notæ quædam propriæ sunt ac characteres; perseverantiam, unde len-
gines, cicatrices, navi ad mortem usque corporibus adherent: in resurrectione igitur animæ
circumponi formam illam, qua Petrus verbi gratia constituitur, diversa licet materia sit, ac
diversum corpus; animas quippe variis pro locorum varietate uti corporibus; & quemad-
modum aliud necesse foret subire corpus, si in aquis victuri essemus, ita nobis vitam æternam
in cælo, spiritalia necessario corpora esse asciscenda; sed mutato licet corpore, eandem ta-
men nequitiam extinctum iri speciem ac formam, quemadmodum Iesus, Moyses, ac Elias
in transformatione sese eadem agnoscendos specie præbuerunt. Explicat id ipsum subinde
Methodius cap. 38. ac eam quoque Origenis dissertationem in Apologiam suam Pamphi-
lus inferfit. Eustathius Antiochenus in libro de engastrimytho narrat Origenem male de B
resurrectione sentientem abunde à Methodio fuisse confutatum, ab eoque aperte demon-
stratum anam inde Hæreticis præbitam, cur specie solum, non corpore ipso homines olim
fore suscitandos opinarentur. Notabilis vero est Nicetæ Aconiatæ accusatio, qua Ori-
genis sententiam his exponit verbis, juxta Petri Morelli interpretationem: *Corpus hoc quo*
Nicet. lib. 4
Theoph. orth.
fid. Har. 31
involvitur, resurrectionis illius die non resurget, sed humana tantum forma, qua Paulus forte
vel Petrus dignoscitur; atque adeo extrinseca illa figura resurget, quæ sub forma quoque compre-
henditur. Porro subjectum ipsum, sive corpus, haudquaquam idem manebit: Seminatur
enim corpus animale, inquit Apostolus, corpus spirituale resurgit. Quapropter necesse est, ut re-
surrectionem in sola forma futuram speremus; in subjecto vero non item. Addit deinde Nicetas
sententiam suam de resurrectione à Platonis Origenem accepisse; tradere autem illos du-
plex idoli genus animæ unicuique adhære; aliud ab æterno ei adnexum, splendidum &
lucens; alterum crassius, ipsique ex astrorum dispositione circumpositum; huic deteriora
animæ munia, illi præstantiora deberi: separari illud nonnunquam ab anima corpore exo-
luta, & ad pristinam sedem revolare; hoc ab illa solvi nequitiam posse, sed in Orcum,
vel inter sidera post mortem abire. Quibus ita expositis hæc demum subiungit: *Itaque Ori-*
genes, ut mea quidem fert sententia, cum animam idolo huiusmodi vestisset, quod proprias actio-
nes, sibi quæ involutas circumferret, fore subiecit, ut una cum hoc illa resurgeret, futuroque iudicio
subiiceretur, quæ in re Gentes prorsus imitatur; mortalis autem tactu, quæ exposita caro deflueret, atq;
evanesceret.

Uterius etiam ab it nonnunquam Origenes, ac ne formam quidem ipsam & figuram D
corporibus suscitandis inhæsuram pronuntiat; & quemadmodum e grano tritici spica surgit
grano ab similibus, nec ex hoc transit in illam quicquam aliud, præter rationem seminis, seu
semine, ita corpori mortuo inesse semen, quod germinabit novissima personante tuba,
& aliud de se corpus dabit. Fusc hæc edisserit Hieronymus in Epistola adversus Johannem
Hierosolymitanum, & Origenem sic inducit disputantem, cap. 8. *Cum autem iudicii dies ad-*
venierit, & in voce Archangel, & in novissima tuba tremuerit terra, movebuntur statim semina,
& in puncto horæ mortui germinabunt: non tamen easdem carnes, nec in iis formis restituent, quæ
fuerunt. Capite deinde sequenti, ita loquentem fingit Adamantium, ossium, sanguinis, ad-
membrorum singulorum repudiata resurrectione: *Nunc oculis videmus, auribus audimus, ma-*
nibus agimus, pedibus ambulamus; in illo autem corpore spirituali toti videbimus, toti audiemus, E
toti operabimur, toti ambulabimus, & transfigurabit Dominus corpus humilitatis nostræ conforme
corpori claritatis suæ gloriæ. Quando dixit, Transfigurabit, id est, utraq; quælibet, membrorum quibus
nunc utimur, diversitas denegatur. Aliud nobis spiritale & æthereum promittitur, quod nec tactui
subiacet, nec oculis cernitur, nec pondere prægravatur, & pro locorum, in quibus futurum est, varie-
tate mutabitur. Tum sibi Christi resurrectionem opponit, & suscitatum ejus corpus, stans, am-
bulans, latere, manibus, carnibus, ossibus instructum: sed alia virtute polleere corpus respon-
det, quod de viri semine concretum non est, ac nostra corpora; & tale idcirco apparuisse
Christi corpus, ut dubitantibus Apostolis fidem faceret resurrectionis: ac tamen & spirituale
fuisse, ut quod clausis ostiis ingressum sit, & in fractione panis ex oculis evanuerit. Quam
responsionem, ac reliquam item Origenis disputationem valide in sequentibus Hieronymus F
oppugnat. Acidem, cum sibi fuisset propositum, accurate quoque dissolvit Augustinus
Epist. 49. ad Deogratias.

Erroris certe illius notas reperire licet in Commentario Origenis ad Psalmum 1. quem
Ex. ch. 37 in Epitomen contraxit Methodius. Ibi quippe locum Ezechielis, quo futura resurrectionis
mysterium planissime aperitur, in alium sensum detorquet; nam aridis illis ossibus,
acerbam Judæorum captivitatem notari putat, quæ corpora succo exhausta macie defor-
maverat; resurrectione autem, libertatem Judæorum, quæ in pristinum eos statum, & in-
tegrum ac vividum corporis habitum erat restitutura. Alio itidem defleat illud Matth. 8.
12. *Ibierit fletus & stridor dentium,* aliaque ejusmodi, quibus corpora resurrectura esse
conficitur; nec ibi futuros dentes respondet, ubi nullus dentium usus futurus est; & cor-
porcam

A poream illam speciem mutatum iri; nec primam materiam, quam eandem esse saepe dicit ac corpus, ullo modo resurrecturam; ad idque grani & spicae exemplum, quo usus est Apostolus, accommodat. Tomo quoque 17. in Matth. pag. 487, & 495. de quaestione à Sadducæis Sospitatori proposita agens, genitalibus caritura decrevit corpora in cælo, quod ibi genitalium usus abolendus sit. Sed & ex fine libri 2. de princip. affert hunc locum Hieron. Epist. 59. ad Avit. cap. 2. *Cumque in tantum profecerimus, ut nequaquam carnes & corpora, forsitan ne anima quidem fuerimus, sed mens & sensus ad perfectum veniens, nulloque perturbationum nubilo caligans, intuebitur rationabiles, intelligibilesque substantias facie ad faciem. Quæ sic depravavit suo more Rufinus: Et ita crescens per singula rationabilis natura, non sicut in carne vel corpore, & anima in hac vita crescebat, sed mente ac sensu aucta ad perfectam scientiam, mens jam perfecta perdubatur, nequaquam jam ultra istis carnalibus sensibus impedita, sed intellectualibus incrementis aucta, semper ad purum, & ut ita dixerim facie ad faciem rerum causas inspicens.* Denique libro 5. contr. Cell. propter migrationes è loco in locum corporibus nos opus habere docet; id autem certam non requirere partium posituram, sed quodvis admittere corpus, corpus modo sit.

VIII. Inclinaffe eodem quo Origenes videtur Hieronymus lib. 3. in Epist. ad Ephes. c. 5. v. 28. *Forameus igitur, inquit, & viri uxores, & anima nostra corpora, ut & uxores in viros, & corpora redigantur in animas, & nequaquam sit sexuum ulla diversitas. Sed quomodo apud Angelos non est vir & mulier, ita & nos qui similes Angelis futuri sumus, tam nunc incipiamus esse, quod nobis in celestibus re promissum est.* Acriter ea explodit Rufinus, utpote ex quibus interitus corporum, & sexuum abolitio consequatur: demum sic ait: *Quanto rectius faceres, si nos, quos culpas, imitaberis in talibus, & hæc soli Deo, ut se veritas habet, nosse permitteres: & te potius ignorare fateris, quam ea scriberes, quæ paulo post tu ipse damnares.* Sed purgat se Hieronymus libr. 1. Apolog. adv. Rufin. cap. 6. talia sese ex Origenis persona, non quasi rem à se averteram, sed quasi sibi objiciendam protulisse respondens. Eam & valide in Origenista quodam sese confutasse narrat Epist. 27. ad Eustoch. cap. 11. & alibi quoque pro falsâ à se haberi testatur. Sexuum discretionem tunc iri abolitum non pauci è Patribus antiquis affirmarunt. Theodoretus: *ἡ δὲ φύσις ἡ ἀνθρώπου ἐν τῷ πνεύματι ὁμοιωμένη τῇ φύσει τῶν ἀγγέλων ἡ φύσις.* Hæc enim discretio indiget eorum natura, qui sub mortis imperio degunt. Deinde: *τοῖς δὲ γε ἀθανάτοις περιποιημένοι τὸ δῆλον ὅτι παρὰ τὴν φύσιν.* Hæc enim qui immortales evaserunt, omnino supervacuus est sexus mulieris. Consultantur præterea Athanasius Serm. 3. contra Arianos, Basiliius in Psal. 114. Hilarius Can. 23. in Matth. eadem illorum esse propemodum ac Origenis causâ super hac quaestione de beatorum corporum sexu reperitur.

IX. Si animam in resurrectione aliud recepturam corpus, & aliter formatum ratus est Adamantius, quam quod in mortali gestaverat vita; æquanimam corpori huic figuram potius adscripsit quam globosam, utpote rerum celestium propriam, & formarum omnium perfectissimam, ac animis expurgatis & in perfectionem reparatis statum maxime congruam? Sane Origenistas Monachos, qui Palæstinæ asceteria Iuliani & Justiniani temporibus infestabant, dixisse refert Cyriacus apud Symeonem Metaphrastem: *Quod ætherea & sphaerica excitantur nostra corpora in resurrectione: sic Domini quoque corpus fuisse excitatum, & nos futuros ei pares in resurrectione.* Quapropter Justinianus in Epist. ad Men. probris Origenem incescit, quod corpora hominum orbiculata fuscitatum iri affirmaverit. Hinc ita conceptus est quintus ex Anathematismis eidem Epistolæ subiectis: *εἰ τις λέγῃ ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀναστάσει οὐκ αἰσθητὴν τὰ πρὸς ἀθανάτων ἐν εἰρήνῃ οὐ μὴν, καὶ ἐν ὁμοιοῦν ὁμοίως ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ, ἀνάδειμα ἔσται.* Si quis dicit aut sentit globosâ hominum fuscitari corpora, nec consistetur nos rectos fuscitari, Anathema esto. Damnat id ipsum in Origene & fusc confutat Antipater Bostrensis Episcopus in Disertatione adversus Origenem, inserta Johannis Damasceni Eclogis, quas calamo exaratas habent Claromontani Patres Societatis Jesu. Damnat & Nicephorus lib. 17. cap. 27. *ἡ δὲ ἀποκάλυψις αὐτοῦ ἐστὶν ἐν τῇ δόξῃ, καὶ ἐν τῇ δόξῃ ἐστὶν ἐν τῇ δόξῃ.* Huc spectat illud Hieronymi Epist. 61. ad Pammach. cap. 10. *Sic & Dominus noster in monte transfiguratus est in gloria, non ut manus ac pedes, cateraq. membra perderet, & subito in rotunditate vel Solis, vel sphaeræ volveretur, sed eadem membra Solis fulgore rutilantia Apostolorum oculos perfringerent.*

Quod si ita sensisse constaret Origenem, à Platone illuc impulsus fuisse dicerem, qui finem ponebat ἰσχυροῦς τῷ θεῷ, Deum autem corpore licet carentem, forma globosâ præditum fingeat, quemadmodum & Xenophanes, ut est apud Ciceronem 4. Academic. & Laërtium in Platone, & Xenophane: ac proinde animis finem suum adeptis sphaericam formam tribuere cogebatur. Sed Hieronymus Epist. 59. ad Avit. cap. 3. verba Origenis recitat è libro 3. *καὶ ἀγγέλων*, quibus homines ait corpora idcirco deposituros, ut Deo similes sint, juxta illud Servatoris: *Vi quomodo ego & tu unum sumus, sic & isti in nobis unum sint.* Demum sic ait: *Ed nobis alterum suscipere cogimur, ut aut desperemus similitudinem Dei, si eadem semper sumus corpora habituri; aut si beatitudo nobis ejusdem cum Deo vitæ promittitur, eadem qua vi-*

Eclog. Ioh.
Damasc.
Titulo.
ἡ δὲ ἀποκ.
αὐτοῦ ἐστὶν
ἐν τῇ δόξῃ.
καὶ ἐν τῇ
δόξῃ ἐστὶν
ἐν τῇ δόξῃ.
καὶ ἐν τῇ
δόξῃ ἐστὶν
ἐν τῇ δόξῃ.
καὶ ἐν τῇ
δόξῃ ἐστὶν
ἐν τῇ δόξῃ.
καὶ ἐν τῇ
δόξῃ ἐστὶν
ἐν τῇ δόξῃ.

vit Deus nobis conditione vivendum est. Tum Hieronymus: *Ex quibus omnibus approbat, A quid de resurrectione sentiat.* Deum plane incorporeum, ut est, ita esse putabat Origenes, ac ideo omni figura carere: qui ergo globosa corpora habituras animas rerum potuit, quas similes futuras putabat Deo, quem corpore ac figura carere arbitrabatur? Itaque libr. 2. de princip. cap. 10. quosdam impugnans Hæreticos, qui resurrectionem funditus tollebant: *Requiremus, inquit, ab eis, si possunt nobis spiritualis corporis habitum demonstrare atque describere, quod utique nullo modo facere poterunt.* Vides inconstantiam hominis, animis fuscitatis corpora detrahentis nonnunquam, nonnunquam affingentis, nec pro certo habentis eequamnam illa figuram habitura sint.

X. Scribit Origenes Tom. 17. in Matth. pag. 494. 495. neminem à mortuis iri fuscitatum, qui in hac vita non decertaverit. Verba hæc sunt: *οὐ γὰρ ἐν τῇ μακαρίῳ ἐστὶν ὁ γένος ἀνθρώπων ὁ δὲ ἐν τῇ μακαρίῳ ἐστὶν ὁ γένος ἀνθρώπων ὁ δὲ ἐν τῇ μακαρίῳ ἐστὶν ὁ γένος ἀνθρώπων* B Quod si quis colliget inde, resurrectione privandos impios; Origenem existimasse, abunde is sese à Pamphilo confutatum intelligat, vel ab ipso potius Origene in eo loco, quem è libro ipsius 28. in Eisaia profert Apologiæ Auctor, quo justos & impios à mortuis fuscitandos declarat; duplicem autem futuram resurrectionem, primam alteram justorum, alteram secundam impiorum, juxta illud Johannis Apocal. 20. 5. *Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem:* non ita ut illa tempore prior sit ista, sed modo & ratione. Ex hoc enim Johannis commate dividenda resurrectionis occasionem arripuisse eos verisimile est, de quibus Gennadius: *Erit resurrectio mortuorum omnium hominum, sed una & simul & semel: non prima justorum, & secunda peccatorum, ut fabula est somniantium, sed una omnium.* C Hanc autem fore resurgendi rationem definit Origenes; unumquemque prout sese in vita gesserit, crassius subtiliusve à Deo corpus accepturum. *Sane, inquit libr. 2. de resurrect. qualis fuerit uniuscujusque preparatio in hac vita, talis erit & resurrectio ejus. Qui beatus hic vixerit, corpus ejus in resurrectione diviniore splendore fulgebit, & apta ei mansio beatorum tribuetur locorum. Huic vero qui in malitia consumpsit tempus sibi vitæ presentis indultum, tale dabitur corpus quod sufficere & perdurare possit in pœnis, &c.* Iterantur eadem libr. 2. *ὅτι ἀρχὴν*, cap. 3. & 10. & libr. 3. cap. 6. ubi ad cætera illud adjicit, postquam adeo res redierint, ut omnia unum sint, sicut Pater & Filius unum sunt, tum desitutam illam corporum diversitatem. Cum ergo resurrectione privatum iri impios dixit Origenes, resurrectionem illam intellige quæ damnationi opponitur. Ita Lactantius libr. 7. Divin. institut. cap. 21. *Tunc quorum fuerit probata justitia, hi premium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta fuerint, non resurgent; sed cum impiis recondentur in eisdem tenebris, ad certa supplicia destinati.* Duplici quippe modo accipi potest resurrectio, vel pro reditu ad vitam, & nova corporis ac animæ conjunctione; vel pro vitæ æternæ acquisitione: priore modo omnes homines ex arquo resurgent, posteriore justi duntaxat. Expositionem hanc confirmat alter Origenis locus è Tom. 13. in Matth. 18. p. 327. *ὅτι ὅτι οἱ ἐν τῇ μακαρίῳ ἐστὶν ὁ γένος ἀνθρώπων ὁ δὲ ἐν τῇ μακαρίῳ ἐστὶν ὁ γένος ἀνθρώπων ὁ δὲ ἐν τῇ μακαρίῳ ἐστὶν ὁ γένος ἀνθρώπων* E In resurrectionis mysterio inveniri nos dicit, quando corpus nostrum mortale glorioso Christi corpori simile Deus efficiet; quod beneficium non ad omnes homines, sed ad Sanctos tantummodo pertinebit. Confirmat & alter ille è Comment. in Psalm. 1. recitatus ab Epiphanio Har. 64. cap. 10. & 12. quo simplices quosdam, fretos illo Davidico: *Ideo non resurgent impii in judicio*, resurrectione aut judicio dignandos à Deo malos negare ait, non satis aperte indicantes, quid resurrectionem aut judicium esse arbitrentur.

XI. Cæterum ut alias fere semper, ita in his quoque de resurrectione quæstionibus Platone magistro usus est Adamantius. Futurum quippe ajebant Platonici, ut animæ olim incipiant in corpora velle reverti,

et easque in corpora à prioribus diversa fore revocandas. Tertullianus libro de resurrect. cap. 1. *Platonici immortalem animam è contrario reclamant: imò adhuc proxime etiam in corpora remeabilem affirmant, etsi non in eadem.* Legendus Plato lib. 10. de republ. ubi ex Heri Pamphylii persona, animæ statum post mortem, pœnas, μετεμύχαιον, & immortalitatem describit. Sed multo magis in Phædone, quo materiam illam exhaurit. Legendus quoque Augustinus lib. 22. de Civic. Dei, cap. 26. & 27.

XII. Sed ne solum Origeni nostro desit officium, si quæ in ejus patrocinium præter superiora colligi possunt, paucis comprehendamus. Sua primum illi in hujus argumenti tractatione favet inconstantia, quæ cum ex superioribus satis manifesta est, tum ex eo etiam quod de fine rerum disputans, & utrum in corpore, an extra corpus suprema beatitudo fruituri simus inquirens, triplicem opinionem unicuique pro libitu persequendam proponit

Gennad.
lib. de dogmat. 6.

Psalm. 1. 5.

A proponit libr. 2. *de ager.* cap. 3. quem locum repetit Hieronymus Epistol. 59. ad Avit. cap. 2. Caput quoque sextum libri primi De princip. eandem Origenis fluctuationem testatur; nam postquam duplicem de statu Beatorum sententiam exposuit, quarum prior interituram corporum naturam definit, & à qua sese alienum proficitur, alia naturam corpoream in modum ætheris expurgatum iri tradit, tandem sic concludit: *Certius tamen qualiter se habitura sit res, scit solus Deus, & si qui ejus per Christum, & Spiritum sanctum amici sunt.* Pari prope modo consimilis argumenti disputationem claudit libr. 2. *de ager.* cap. 2. Prodest quoque ad excusandum eum Rufini responsio, pertendentis errores istos circa resurrectionis materiam scriptis ipsius ab Hæreticis fuisse adpersos. Verba ejus sunt: *Vel ad ult. libr. Rufin. de Origen. iterum de resurrectione carnis, qui tam evidenter pronuntiavit naturam carnis in cælum ascendisse cum Verbo Dei, atque inibi cælestibus apparuisse virtutibus, novum & admirandum eis sui visum præbentem, possibile erat ut hanc iterum non esse salvandam diceret?* At inde tamen præcipuum sibi arcessit Origenes præsidium, quod sua ætate nondum quæstiones illæ fuerant ab Ecclesia dijudicatæ; quo factum est, ut dum eum à veritatis norma deflexum revocare satagit Methodius, à vero ipse decraverit, & alii quoque non sine offensione in hac quæstione versati sint, ut ostendimus supra; & Hieronymus velut titubans materiam hanc tractaverit Epistol. 61. ad Pammach. cap. 13. ait quippe: *Ergo, inquit, & nos post resurrectionem comesturi sumus? Nescio, non enim scriptum est, & tamen si queratur, non puto comesturos.* Quæ causa est, cur suam de resurrectione declaraturus sententiam Origenes, retinendam Veterum opinionem pronuntiaverit, quia nimirum quantumvis absque ejus dogmata suos tamen auctores & patres nos habuere.

XIII. Ex supra dictis subvertitur Methodii ratiocinatio, qua hoc Origenis pronuntiatum confutare aggressus est, peccatorum omnium causam ad corpus referri. Ait quippe Methodius contraria sibi loqui Origenem; cum enim animam citra corpus peccasse, & propter peccatum scortis tunicis vestitam fuisse, tunicasque illas corpora ipsa esse concesserit; nunc sibi ipsum repugnare, cum corpus causæ esse dicit, cur anima peccet, Origenianæ doctrinæ connexionem non vidit Methodius. Diximus enim supra, corporeas animas vel incorporeas appellasse Adamantium, crassiorum vel tenuiorum corporum ratione, cum revera corporeas esse, & Deum unum incorporalem censuerit. Idem animas pro peccatorum gravitate graviora subire corpora asseruit. His ne utique repugnat illud, D animas à corporibus suis trahi in vitia, & cum nunquam corpore carituræ sint, futuros semper beatitudinis & damnationis circuitus; & antequam humanis adstrictæ essent membris, in peccata tamen fuisse prolapsas, ac meritas cur è subtilioribus corporibus in ipsiora demergerentur. Atque ita commune aliquid habet Origenes cum Porphyrio, qui dicebat, *ut beata sit anima, corpus omne esse fugiendum.* Sed ut communia quædam cum Porphyrio sit locutus, penitus tamen diversa sentit.

Notandum porro Auctorem Dialogi De recta in Deum fide, qui sub Origenis nomine prodit, Marinum Bardesianistam inducere hæc dogmata propugnantem; Hominem sola anima constare; Animam scelere admisso, tunicis pelliceis, hoc est corpore, tamquam vinculo ac compede fuisse constrictam, atque inde à Jeremia victos nos appellari; ac E Animo malorum omnium causam esse corpus: Adamantium autem hæc ipsa impugnantem; & hominem, corpore licet & anima constet, animam tamen in Scripturis vocari demonstrantem, eademque Marino regerentem, quæ apud Epiphanium Origeni Methodius opposuit.

QUÆSTIO DECIMA.

DE POSTREMO JUDICIO.

F I. Exploratur placitum Origenis de rebus supremo Dei arbitrio judicandis; II. & de ratione ac loco judicii postremi.

I. MORTUORUM resurrectionem supremum Dei judicium excipiet. Quo cum ulciscenda scelera, mercede autem donanda sint recte acta & virtutes, idcirco statuta opinatus est Origenes, quæcunque vel recte vel male agendo præmia vel supplicia promereri possunt. Superius autem ostendimus Angelis ipsum, fide-ribus, ac elementis bene vel male agendi potestatem affinxisse. *Futurum est*, inquit Homil. 4 in Ezech. *ut in die judicii non solum homo, sed etiam universa conditio judicetur: Omnis quippe creatura congemiscit & condoleat.* Tum in hunc rerum judicandarum censum conjicit Angelos, cælum, quæque supra & infra cælum sunt, terram ipsam, & aërem. Qua de opinione late